

University of Groningen

Mirrors and reflections

Bosch, A.Z.

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2010

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Bosch, A. Z. (2010). *Mirrors and reflections: Social comparison orientation and self-perception of physical attractiveness in women*. [Thesis fully internal (DIV), Rijksuniversiteit Groningen]. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

SUMMARY IN DUTCH - SAMENVATTING

De laatste jaren is er op de televisie veel zendtijd ingeruimd voor programma's waarin de aantrekkelijkheid van vrouwen centraal staat. Vaak wordt aangenomen dat het schadelijk is voor het zelfbeeld van jonge vrouwen om blootgesteld te worden aan dergelijke zeer aantrekkelijke modellen. Echter, het onderzoek naar de effecten van blootstelling aan aantrekkelijke modellen is niet eenduidig. Er is onderzoek dat negatieve effecten voor het zelfbeeld vindt na blootstelling aan zeer aantrekkelijke modellen, maar ook onderzoek waaruit geen negatief effect of juist een positief effect voor het zelfbeeld blijkt. Door het onduidelijke beeld dat naar voren komt uit onderzoek lijkt het heel aannemelijk dat er andere factoren beslissend zijn voor de invloed van blootstelling aan zeer aantrekkelijke modellen op het zelfbeeld van jonge vrouwen.

Een van de factoren die van belang lijkt voor het effect van vergelijking van uiterlijk bij vrouwen, is het individuele verschil in de neiging tot vergelijken, ofwel SCO (Gibbons, & Buunk, 1999). De ene mens vergelijkt zich nu eenmaal vaker met anderen dan de andere. Een sterke neiging tot vergelijken met anderen gaat vaak samen met onzekerheid over waar je staat wat betreft een bepaalde eigenschap ten opzichte van anderen.

Binnen de sociale vergelijkingstheorie (Festinger, 1954) wordt ervan uitgegaan dat het alleen zin heeft je te vergelijken met personen die van relatief "vergelijkbare" waarde zijn, dus met personen die wat positie betreft niet ver bij je vandaan zitten. Nu is uit onderzoek met de SCO is gebleken dat personen met een hoge score op SCO zich gemakkelijker met anderen vergelijken, dan die met een lage score, ook al lijkt de ander -objectief gezien- in een andere positie te verkeren. Zo vergeleken niet-depressieve hoogscoorders op SCO zich met depressieve personen (Buunk, & Brenninkmeijer, 2001). Het lijkt erop dat deze hoogscoorders veel anderen om zich heen als gelijk genoeg ervaren om zich mee te vergelijken. Door deze gelijkheidsfocus wordt hun zelfbeoordeling naar de positie van de ander toegetrokken (assimilatie).

Een ander aspect waarin personen met een hoge score op SCO verschillen van die met een lage score is in het toekomstig zelfbeeld. Personen met een hoge score op SCO verwachten een positievere zelf-evaluatie voor de toekomst. Blijkbaar

Samenvatting

beseffen personen met een hoge score op SCO dat zelf-evaluatie aan verandering onderhevig is, zij het begrensd. Er valt een bereik te definiëren waarbinnen alle mogelijke zelf-evaluaties van een bepaalde persoon te plaatsen zijn: het bereik tussen de hoogst en laagst mogelijke zelf-evaluatie. Omdat personen met een hoge score op SCO zich meer gelijk voelen aan anderen dan personen met een lage score, mag verwacht worden dat personen met een hoge score op SCO een groter bereik hebben in mogelijke zelf-evaluaties.

In drie empirische hoofdstukken wordt beschreven hoe de relatie is tussen SCO en de reactie op vergelijking met zeer aantrekkelijke en minder aantrekkelijke vrouwen, tussen SCO en het ervaren van gelijkheid en tussen SCO en het bereik van mogelijke zelf-evaluaties van aantrekkelijkheid.

SCO en de reactie op vergelijkingen met aantrekkelijk en minder aantrekkelijke vrouwen

De belangrijkste onderzoeksvraag die in Hoofdstuk 2 aan de orde kwam is, of vrouwen met een sterke vergelijkingsneiging (hoog SCO) meer gelijkheid waarnemen en welke invloed dat kan hebben op het effect van vergelijking van aantrekkelijkheid. In drie experimenten werd deze tweeledige onderzoeksvraag beantwoord.

Geredeneerd vanuit het ervaren van gelijkheid met veel andere vrouwen kan de reactie van hoge SCO op blootstelling aan anderen gekleurd zijn. Het gevolg zal dan zijn dat vrouwen met een hoge score op SCO zich assimileren (hun zelf-evaluatie aanpassen in de richting van de ander) aan de vrouwen met wie zij zich vergelijken, terwijl vrouwen met een lage score op SCO zich contrasteren met deze vrouwen (hun zelf-evaluatie afzetten tegen de ander). Kortom, vrouwen met een hoge score op SCO zullen zich aantrekkelijker voelen als ze zich vergeleken hebben met een zeer aantrekkelijke andere vrouw, terwijl vrouwen met een lage score zich juist minder aantrekkelijk voelen na een dergelijke vergelijking. Het omgekeerde is ook waar, na vergelijking met een minder aantrekkelijke vrouw, zal een vrouw met een hoge score op SCO zichzelf juist als minder aantrekkelijk zien, terwijl een vrouw met een lage score op SCO zichzelf dan juist aantrekkelijker voelt.

In het eerste experiment van Hoofdstuk 2 werd de gelijkheidsfocus van personen met een hoge score op SCO getest. De proefpersonen beoordeelden de

gelijkheid tussen twee tekeningen. Inderdaad, personen met een hoge score op SCO beoordeelden de twee tekeningen als meer gelijk, dan personen met een lage score op SCO. De resultaten van het tweede en derde experiment van Hoofdstuk 2 laten zien dat vrouwen met een hoge score op SCO zich positiever voelden en een hogere inschatting van hun eigen aantrekkelijkheid hadden na het zien van een zeer aantrekkelijke vrouw, dan vrouwen met een lage score op SCO. Na vergelijking met een minder aantrekkelijke vrouw gebeurde het omgekeerde: vrouwen met een hoge score op SCO voelden zich minder positief en hadden een negatiever beeld van hun uiterlijk dan vrouwen met een lage score op SCO. De resultaten van dit hoofdstuk bevestigen de hypothese dat personen met een hoge score op SCO meer gericht zijn op het zien van gelijkheid. Het ervaren van gelijkheid met anderen leidt ertoe dat de reactie na een vergelijking assimilatief is (aantrekkelijker voelen na het zien van aantrekkelijke ander en andersom), vergeleken met vrouwen met een lage score op SCO.

SCO en het bereik van zelf-evaluaties van aantrekkelijkheid

Ook al herkennen veel vrouwen schommelingen in de beleving van hun aantrekkelijkheid, onderzoek naar de variabiliteit in perceptie van de eigen aantrekkelijkheid is schaars. In Hoofdstuk 3 onderzocht ik in vier experimenten de relatie tussen SCO en het persoonlijke bereik van momentane zelf-evaluaties van aantrekkelijkheid. Hoe breder dit bereik, hoe meer personen in aanmerking komen om je mee te vergelijken. Voor personen met een hoge SCO-score werd een breed bereik verwacht. Proefpersonen schatten in alle vier experimenten van Hoofdstuk 3 hun meest positieve en hun meest negatieve zelf-evaluatie van aantrekkelijkheid door kruisjes te zetten op een verticale lijn.

In alle vier experimenten van Hoofdstuk 3 hadden vrouwen met een hoge score op SCO een breder bereik in aantrekkelijkheid. Voorts bleek uit het vierde experiment dat het bereik van aantrekkelijkheid niet verklaard kon worden door verschil in zelfwaardering. De breedte van het bereik in aantrekkelijkheid voor hoogscorders op SCO suggereert dat vrouwen met een hoge score op SCO geen scherp zicht hebben op hun niveau van aantrekkelijkheid en minder uitgesproken zijn in hun zelfbeeld.

SCO en het waarnemen van nabijheid en gelijkheid

In Hoofdstuk 4 werd onderzocht of personen met een hoge score op SCO zich meer gelijk in aantrekkelijkheid en meer nabij voelen met zeven andere vrouwen van verschillend aantrekkelijkheidsniveau, dan personen met een lage score op SCO. Eerder onderzoek met SCO toonde aan dat blootstelling aan informatie over anderen meer impact heeft op personen met een hoge score op SCO dan op personen met een lage score op SCO (Van der Zee et al., 1998; Thau et al., 2007). Het lijkt erop dat personen met een hoge score op SCO meer gelijkheid en nabijheid met anderen ervaren, dan personen met een lage score.

Uit het eerste experiment bleek dat degenen met een hoge score in SCO zich meer vergeleken met de zeven getoonde vrouwen dan degenen met een lage score en dat ze zich ook gelijkier voelden met de zeven vrouwen. In het volgende experiment werd weer gevonden dat vrouwen met een hoge score op SCO elk van de zeven vrouwen als meer gelijk in aantrekkelijkheid en ook dat ze deze als psychologisch meer nabij waarnamen dan vrouwen met een lage score op SCO.

Vrouwen met een hoge score op SCO nemen meer gelijkheid tussen zichzelf en anderen waar. Dat wil niet zeggen dat deze vrouwen standaard meer gelijkheid tussen twee mensen in het algemeen waarnemen. Als er weinig verschil tussen personen in de omgeving zou worden waargenomen zou dat een enorm verlies opleveren bij sociale vergelijking. Uit de resultaten van het laatste experiment bleek dat vrouwen met een hoge score op SCO niet meer gelijkheid zagen tussen zes paren van vrouwen dan personen met een lage score.

Deze resultaten spreken tot de verbeelding, al is het niet duidelijk hoe het causale verband is. Vergelijken mensen met een hoge score op zich meer met verschillende anderen omdat ze zich gelijk voelen? Dat zou betekenen dat personen met een hoge score op SCO werkelijk wisselend zijn in zelf-evaluaties. Of zorgt het onbedwingbare vergelijken met anderen ervoor dat ze zich meer gelijk voelen met anderen, zodat hun zelfbeeld op zich er weinig mee te maken heeft? Mijn veronderstelling is op basis van andere resultaten met SCO dat personen met een hoge SCO-score geen duidelijk gedefinieerd zelfbeeld hebben. Als gevolg van deze onzekerheid kunnen ze zich gemakkelijk identificeren en gelijk voelen aan anderen.

Samengevat, personen met een hoge score op SCO hebben een sterkere gelijkheidsfocus in de vergelijking tussen zelf en anderen en hebben een breder bereik van momentane zelf-evaluaties. Het effect van vergelijking blijkt assimilatief te zijn: vrouwen met een hoge score op SCO voelen zich aantrekkelijker na het zien van een zeer aantrekkelijke andere vrouw dan een vrouw met een lage score. Voor vergelijking met minder aantrekkelijke vrouwen gaat het tegengestelde op.

Conclusie

Het is waarschijnlijk dat de resultaten van de drie verschillende hoofdstukken onderling samenhangen, of –anders gezegd– dat dezelfde processen de resultaten voor een deel kunnen verklaren. Meer onderzoek is nodig om de processen te ontrafelen en te onderzoeken hoe de in dit proefschrift onderzochte mechanismen elkaar beïnvloeden. De resultaten van de drie empirische hoofdstukken maken duidelijk dat het effect van vergelijking met aantrekkelijke en minder aantrekkelijke anderen niet te voorspellen valt zonder rekening te houden met individuele verschillen in de neiging tot vergelijken. In de strijd tegen anorexia en het negatieve lichaamsbeeld bij jonge vrouwen zal dan ook rekening gehouden moeten worden met deze individuele verschillen.